

פרדס השבוע

הרב דוד שושנה שליט"א

פרשת נח
ה' חשון תשפ"א

הצמאה, אבל הוא כמו: לספות, יאמר הכתוב כי בעבור זה יהיה כך. כי בכל סבה עם עלול יאמר: למען, בין שיעשה אדם הגורם לרצותו בעלול, כמו: למען (אשר) ייטב לך (דברים כב, 1), בין שיהיה אדם הגורם כן שלא מדעתו, כמו: למען למוג לב (יחזקאל כא, כ), למען יאשמו (יחזקאל ו, 1), כספם וזהבם עשו לי עצבים למען יכרת (הושע ח, ד). ורבים כאלה. וזה הטוב והישר בעיני בפסוק הזה מכל הנכתב עליו בהרבה פנים.

ב.מעשה האדם משנה את הטבע

הסברנו לגבי האדם מה גורם לו לעשות מעשים מגונים כאלו, אבל מה עם הבהמה? הרי אין לה יצר הרע?

מסביר הבית הלוי:

וירא אלקים את הארץ והנה נשחתה כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ. אמרו במס' סנהדרין (דף קח, א) מלמד שהרביעו בהמה על חיה וחיה על אדם וכלם על אדם ואדם על כולם, ובמדרש רבה פרשת בראשית אמר דכלם קלקלו מעשיהם הכלב הולך אצל זאב והתרנגול אל הטווס הה"ד כי השחית כל בשר את דרכו. ומדברי המדרש משמע שמאליהם עשו כן ועי' במהרש"א בסנהדרין שם, ויש להבין דבשלמא האדם הוא בעל בחירה אבל הבהמה הרי אין לה יצה"ר לעניינים כאלו ועשייתה הוא רק בטבעה והיאך תעשה כדברים הללו. והגם דמצינו מעשה כאלו בפרט וכדאי' בגמרא ורבעה כלב כופרי זהו ע"פ מקרה והזדמנות וגם כי היה מלומד אבל שכל המינים יעשו כן הוא דבר קשה לכאורה.

וגם יש להבין דבגמרא בסנהדרין שם באותו עמוד איתא וימח את כל היקום אם אדם חטא בהמה מה חטאת כו' וע"ש במהרש"א שהביא דברי המורחי שכתב דבזה פליג על המימרא דלעיל דכולם קלקלו מעשיהם, ועיין בזה"ק וז"ל אי בני נשא חטאו בעירי ועופא שמיא ושאר בריין מה חטא ו"ל בגין דכתיב כי השחית כל בשר כולהו הוו מחבלי אורחיהו שבקו וינייהו ודבקו בויגי אחרי. הרי דבאמת תירץ כן דמש"ה השחית גם להבהמה. אמנם עיין במהרש"א שכתב דקשה לעשות פלוגתא בין הני שני מימרות שהובא בגמרא סמוכים זה לזה יעו"ש.

רק הענין דכמו דהאדם פועל בעצמו ע"י הרגילו במעשיו הרעים ועושה בעצמו טבע שניה להיות טבעו משתוקק ונמשך לעשות כמעשיו הקודמים וגם אם בשכלו מכיר כי לא טובים הם וכמו שאמר הכתוב לא יתנום מעלליהם לשוב דגם אם בשכלו רוצה לשוב עכ"ז מעלליהם הקודמים אינם מניחים אותו לשוב כי הם השרישו בגופו טבע שניה להרע. וכמו כן הוא פועל במעשיו בכל העולם התחתון בכלל, ולא מבעי אם חטא בפרהסיא הרי ודאי דגורם לאחריים הרואים שילמדו ממנו.

אלא אפי' אם חוטא בצינעא בינו לבין עצמו מ"מ ע"י המשכו אחר איזו תאוה הוא מגביר כחה של התאוה הלזו עד שמשריש זה בטבע של כל הברואים ובהעולם להיות טבעם נמשך לזה יותר ממה שהיה מקודם, כי כן יסד מלכו של עולם בהטביעו טבע לכל בריותיו להיות טבעם נשתנה ונמשך אחר מעשה האדם והרגלו. וכפי רוב עשיית האדם כן ישתנה טבע של כולם אם מעט ואם הרבה. ולא לכד כבריות החיים אלא גם בדוממים נעשה טבע חדשה הגורמים להשוכן בתוכם להיות להם נטיה לזה. וכמו שאמר הכתוב ותבא ותטמאו את ארצי דע"י מעשיהם טמאו לגוף הארץ כי טבע המדינות חלוקים ג"כ וכמו שאמרו בגמרא עשרה קבין זנות ירדו לעולם תשעה נטלה כו' וכן בכל המדות, וענין זה הגם כי לא נוכל להשיגו בשכל מ"מ כל אדם יוכל להרגישו בחוש ממש בבואו לאיזה מדינה אחרת חדשה שהיא פרוצה באיזו פרט מן הפרטים ימצא גם בעצמו איזו נטיה והמשכה לזה הפרט יותר ממה שהיה לו כשהיה במדינה אחרת:

א.הרוה עם הצמאה

ויראו בני האלהים את בנות האדם כי טבת הגה ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו: (ו, ב)
וירא אלקים את הארץ והנה נשחתה כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ: (ו, ג)

מובא במסכת סנהדרין (קח, א):

כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ א"ר יוחנן מלמד שהרביעו בהמה על חיה וחיה על בהמה והכל על אדם ואדם על הכל.

וכן כתוב בבראשית רבה (כו, ה):

ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו, אלו נשי אנשים. מכל אשר בחרו, זה זכר ובהמה.

רבי הונא בשם רבי אמר: דור המבול לא נימוחו מן העולם עד שכתבו גמומסיות (שטר כתובה והסכם נישואין) לזכר ולבהמה.

אמר רבי שמלאי: בכל מקום שאתה מוצא זנות, אנדרלומסיה (בלבול ו"א מגיפה) באה לעולם והורגת טובים ורעים.

רבי עזריה ורבי יהודה בר רבי סימון בשם ריב"ל אמר: על הכל הקדוש ברוך הוא מאריך אפו, חוץ מן הזנות. מאי טעמא? ויראו בני האלהים וגו'. ומה כתיב בתריה? (ו, 1) ויאמר ה' אמהה את האדם.

איך האנושות הגיעה לשפל כזה ר"ל? כתוב (דברים כט, יח):

והיה בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשררות לבי אלך למען ספות הרוה את הצמאה (דברים כט, יח)

ומסביר הרמב"ן:

והתברך בלבבו לאמר: כשישמע האחרים מתקללים באלות האלה, הוא יתברך במחשבתו, ויאמר בלבו: שלום יהיה לי מכל אלה כאשר אלך בתאות לבי. והשם לא יסלח לו, אבל יעשן עליו אפו אז כשיחטא לדור או לדורות. או יהיה טעם: כי לאמר: יהיה לי שלום בעבור שאיני מקבל עלי השבועה, כי בשרירות לבי אלך כל ימי, וכל חפצי אעשה. ולא יאבה ה' בעבור שאיננו מקבל אתו לסלוח לו, אבל יעשן עליו אפו כיון שבא בכריתו לפני עם כל ישראל.

התאוה הגוברת ומתחזקת בלב תקרא שרירות כלשון חכמים (בבלי בבא בתרא קס): שריר וקיים, וכן: בשרירי בטנו (איוב מ, טז).

ופירוש למען ספות הרוה את הצמאה – להוסיף השבעה עם המתאוה, כי נפש שבעה תקרא רוח, [כענין: ורויתי נפש הכהנים דשן ועמי את טובי ישבעו (ירמיהו לא, ג)], והיתה נפשם כגן רוח (ירמיהו לא, יא) והמתאוה תקרא צמאה: צמאה לך נפשי (תהלים סג, ב). והטעם: כי נפש האדם הרוה, שאיננה מתאוה לדברים הרעים לה, כאשר תבא בלבו קצת התאוה והוא ימלא תאוה, אז יוסיף בנפשו תאוה יתירה, ותהיה צמאה מאד לדבר ההוא שאכל או שעשה יותר מבראשונה, ותתאוה עוד לדברים רעים שלא היתה מתאוה להם מתחלה. כי המתאוה לזמת הנשים היפות כשיהיה שטוף בזמתן תבואה תאוה לבוא על הזכר ועל הבהמה וכיוצא בזה בשאר התאוות, וכענין שהזכירו חכמים (בבלי סוכה נב, ב): משביעו רעב מרעיבו שבע. ולכך יאמר הכתוב בהולך בשרירות לבו שהוא אם ימלא נפשו בתאוות השרירות והחזקות עליו אשר היא צמאה להם, יוסיף נפשו הרוה עם הצמאה, כי יתאוה ויצמא למה שהיה שבע ממנו ולאשר השביע נפשו בו. ולפי שהזכיר: שרש פורה (דברים כט, יז), אמר בלשון הזה, כי יוסיף השרש הוא כפתו אשר היא רוח ורעננה עם הצמאה ותשובנה כולם צמאות.

ואין למען במקום הזה טעם שאלך בשרירות לבי, בעבור שאספה הרוה עם

מותאם ונערך עם השלמת מקורות ע"י בנו יונתן יוסף, מתוך שיחתו השבועית של הרב בצרפתית.

לקבלת השיחה ב M או ב WhatsApp : A0583245820@gmail.com או באתרים לדעת ודרשו

הבהמות שנכנסו לתיבה לא חטאו, כמו שמובא **במדרש תנחומא** (נח, יב):
ויהיו בני נח היוצאים. ילמדנו רבינו: מי הוא המצווה על פריה ורביה האיש או
האשה? כך שנו רבותינו (משנה יבמות ו,ו): האיש מצווה ולא האשה. ר' יוחנן אמר
על שניהם נאמר: "ויברך אותם אלקים ויאמר להם פרו ורבו ומלאו את הארץ
וכבשוה" (בראשית א, כח). וכבשה כתיב האיש כובש את הארץ ואין האשה
כובשת. והאיש מצווה על פריה ורביה יותר מן האשה.

תדע שהרי דחק אברהם להשיא אשה ליצחק בנו ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו
וגו' וכתוב ואשביעך בה' אלהי השמים וגו', וכתוב כי אם אל ארצי וגו' (בראשית
כד) הרי אברהם דחק על פריה ורביה, וכן יצחק אמר ליעקב קום לך פדנה ארם
וגו' (בראשית כח, ב) לישא אשה והוגנת לו.

ולא כדור המבול שהיו שטופין בזנות והולכין ונוקקין לשאינן מינן, ראה מה כתיב
בהן "ויראו בני האלהים וגו'" ולכך אבדו מן העולם, ואף הבהמה קלקלו לשאינן
מינן הסוס על החמור והחמור על הסוס והנחש על הצפור שנא' כי השחית כל
בשר, כל אדם לא נאמר אלא כל בשר, לפיכך "וימח את כל היקום אשר על פני
האדמה מאדם עד בהמה וגו'". **ולא נכנסו לתיבה אלא אותן שלא קלקלו לשאינן**
מינן שנאמר (ז, ח): "מכל הבהמה הטהורה", לפי שאין התיבה קולטת אלא
כשרים, ומאליהן באו שנאמר: "שנים שנים באו אל נח".

ראה: מה כתיב ביציאתן מן התיבה? "כל החיה כל הרמש כל העוף כל רומש על
הארץ למשפחתם יצאו מן התיבה" - וכי יש משפחה בבהמה?
אלא **משפחה שלא נדבקה למין אחר**, לכך יחסו הכתוב הם ובני נח:

ומסביר האור גדליהו:

כבר ביארנו שהאדם כולל בתוכו כל הבעלי חיים שהמאמר נעשה אדם נאמר
לכל הבריאה כולה שכולם יתנו חלק לבריאת האדם והאדם כולל בתוכו כוחות
מכל הנבראים ולכן נקרא בשם "עולם קטן" שבאמת יש בו כל העולם וככה זה
הוא מושל על כל הנבראים כמוש"כ וירדו בדגת הים וכבשוה והאדם תפקידו הוא
להעלות את כל הבריאה עמו ואם זוכה הוא מעלה את הבריאה אליו יתברך
וכלשון המסילת ישרים (פ"א) "כי אם האדם נמשך אחר העולם ומתרחק מבוראו
הנה הוא מתקלקל ומקלקל העולם עמו ואם הוא שולט בעצמו ונדבק בבוראו
ומשתמש מן העולם רק להיות לו לסיוע לעבוד בוראו הוא מתעלה והעולם עצמו
מתעלה עמו כי הנה עילוי גדול הוא לבריות כולם בהיותם משמשים האדם השלם
המקודש בקדושתו יתברך" וזהו תכלית האדם בעולמו להעלות עצמו מעפר מן
האדמה עד שתתעלה ומעלה כל הבריאה אתו.

כאשר אנשי דור המבול השחיתו דרכם ממילא הושחתו כל הנבראים ואף הבהמות
שאינן להם בחירה שהכל תלוי בהאדם ובעת שהוא מקלקל, כל הבריאה מקלקל
אך אדם הראשון בהיותו יחיד בעולמו היה כולל כל הבריאה כולה, אבל כשנתרבו
בני האדם על האדמה כל אחד יש לו השפעה על חלק מהעולם **כל אחד על עולמו**
השייך לו.

ולכן נח שהיה צדיק ולא נמשך אחר בני דורו ניצלו בזכותו בהמות וחיות שאלו
הבע"ח היו שייכים לעולמו של נח והם לא השחיתו דרכם כמו שמביא רש"י
מחז"ל, שהם היו מעולמו של נח שהעלה את הבריאה אתו וניצלו בזכותו מן המבול.
ויש לפרש שזהו ג"כ הכונה במה שאמרו חז"ל יחיד ששב מוחלין לו ולכל העולם
כולו היינו כל "עולמו" מה שיש לנפשו שייכות עם שאר הבריאה את העולם ששייך
לו וע"י חטאיו קלקל בכל העולם, כן ע"י תשובתו הוא מעלה ומתקן את כל
הבריאה ששייך לו ולחלקו.

ולכן אחר המבול הותרו בני נח באכילת בעלי חיים כיון שכל הצלת הבע"ח בזכותו
של נח. נמצא שכל קיומם הוא ע"י נח, לכן הותר לו לאכול בעלי חיים.

ג. נח איש האדמה

מובא בפרקי דר' אליעזר (סי' כג):

יש נח ודרש בלבו ואמר הקדוש ברוך הוא הצילני ממי המבול והוציאני מן המסגר
ההוא ואיני חייב להקריב לפניו קרבן ועולות מיד הביא נח ממין בהמה טהורה
שור וכשב ועז ממין עוף טהור תורים ובני יונה **ובנה את המזבח הראשון שהקריב**
עליו עולות קין והבל והקריב עולות ארבע שנאמר ויבן נח מזבח לה' ויקח אין
כתיב אלא ויעל עולות במזבח ועלה ריח ניחוח לפני הקב"ה ויעל עולה במזבח

וערב לו שנאמר וירח ה' את ריח הניחוח. מה עשה הקב"ה פשט יד ימינו ונשבע
לו שלא להביא מי המבול עוד על הארץ שנאמר כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי
וגו' ונתן קשת לאות ברית. שבועה בינו לבין הארץ שנאמר את קשתי נתתי בענן
והיתה לאות ברית.

והתקינו חכמים שיהו מזכירין שבועת נח בכל יום שנאמר למען ירבו ימיכם וימי
בניכם על האדמה.

לפי המדרש הזה, נח הקריב עולות באותו מקום כמו הקרבנות של קין והבל.
אפשר לומר שיש רמז שנח רצה לתקן את החטא של קין, והקב"ה קבל
קרבנו. ויותר מזה, אפשר שגם רצה לתקן את החטא של אדם הראשון שגם
הוא הקריב קרבן באותו מקום (בהר המוריה), כמו שכתוב **במדרש הנעלם**
(חלק מהזהרה) פרשת נח מאמר איש האדמה:

ויחל נח איש האדמה. א"ר יוסי, למה נקרא איש האדמה. שנתייבשה ממנו
האדמה. כלומר אדון האדמה. רבנן אמרי, איש האדמה, לפי שבשבילו עמדה
האדמה בכחה וטבעה. שנאמר, זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו מן האדמה אשר
אררה ה'. תדע לך, כיון שחטא אדם נתאררה האדמה, שנאמר ארורה האדמה
בעבורך. ועמדה בקלותיה, עד שבא נח ובטל הקללה:

דתניא א"ר חייא רבה, בשעה שאמר הקב"ה לנח צא מן התיבה, אמר לפניו
רבש"ע, לאן אצא, אצא לאדמה שנתאררה. ומפני שנתאררה אבדו שוכניה,
ונתאררו כולם ונתמעטו. אמר הקב"ה, לא כך אתם אלא שרצו בארץ, ורבו בה.
האחרים אבדו בה, אבל אתם פרו ורבו ושרצו בה:

ועכ"ז לא נתיישב בלבו, והעלה עולות שנאמר ויעל עולות במזבח, הוא המזבח
שהקריב עליו אדם הראשון. אמר לו הקב"ה, הרי לך מה ששאלת, לא אוסיף
לקלל עוד את האדמה בעבור האדם. אז נתיישב בלבו ולפיכך נקרא איש האדמה,
שנתן נפשו ולבו עליה להוציאה מן הקללה. ואית דאמרי שנתעסק בעסקי האדמה:

ולפי ההסבר הזה שרצה לתקן חטא אדם הראשון, מובן לפי שיטת ר"מ
(שהאילן שאכל ממנו אדם הראשון **גפן** היה, סנהדרין ע,א) למה נח נטע כרם.
ומאיפה היה לו הכרם? ישר מגן עדן, כמו שמובא בהמשך מדרש הנעלם:
ויטע כרם. גפן גרושה מצא, **שנתגרשה מג"ע** וביומו נטעה ונשתגשה, שנאמר
ביום נטעך תשגשי. רבי אומר, גפן היתה, שנתגרשה מג"ע, וענביה עמה, וסחט
אותם, ושתה מן היין, ונתגל.

וכן מובא בפרקי דר' אליעזר (סי' כג):

מצא נח גפן שגורשה ויצאה מגן עדן ואשכולותיה עמה נטל מפרותיה ואכל וחמד
אותם בלבו ונטע ממנה כרם בארץ בו ביום נשתגשו פירותיה דכתיב ביום נטעך
תשגשי. שמה ממנה יין ונתגל בתוך האהל ונכנס כנען וראה את ערות אביו וקשר
חוט בבריתו וסרסו ויצא להגיד לאחיו נכנס חם ומצא לערות אביו ולא שם על לבו
מצות כבוד אב יצא והגיד לשני אחיו בשוק כמשחק באביו גערו בו אחיו ולקחו
כסות עמהם והלכו להם אחורנית וכסו את ערות אביהן שנאמר ויקח שם ויפת את
השמלה וגו'.

אבל השטן התערב, כמו שמובא **במדרש תנחומא** (סי' יג):

ויחל נח איש האדמה. כיון שנוקק לאדמה נעשה חולין. א"ר יהודה ב"ר שלום
בתחלה איש צדיק תמים, ועכשיו איש האדמה. "ויטע כרם" משנטע כרם, נקרא
איש האדמה.

שלשה נוקקו לאדמה ונעשו חולין, אלו הן: קין נח ועוניה; קין דכתיב (בראשית ד)
וקין היה עובד אדמה, מה כתיב נע ונד תהיה בארץ, נח דכתיב ויחל נח איש
האדמה ויטע כרם ונתבוה, וישת מן היין אמרו חכמים בו ביום נטע בו ביום עשה
פירות בו ביום בצר בו ביום דרך בו ביום שתה בו ביום נשתכר בו ביום נתגלה
קלונו, ארז"ל כשבא נח ליתע כרם **בא שטן ועמד לפניו**, א"ל מה אתה נוטע, א"ל
כרם, א"ל מה טיבו, פירותיו מתוקים בין לחים בין יבשים ועושיין מהן יין המשמח
לבבות דכתיב (תהלים קד) ויין ישמח לבב אנוש, א"ל שטן **בא ונשתתף שנינו**
בכרם זה, א"ל לחיי [...] כיון ששתה יותר מדי וכו' נשתכר וכו'. וכל זה אירע לנח
הצדיק מה נח הצדיק שהקדוש ברוך הוא פירש שבחו כך, שאר בני אדם על אחת
כמה וכמה.

שבת שלום!